

”Dear Catherine, my life is in your hands”

Parentifikaation ja läheisriippuvuuden ilmentyminen Emily Brontën romaanissa *Wuthering Heights* (1847)

Linnea Laakso
Kandidaatintutkielma
Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, yleinen kirjallisuustiede
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Maaliskuu 2026

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Kandidaatintutkielma

Kirjallisuustieteiden tutkinto-ohjelma, Yleinen kirjallisuustiede

Linnea Laakso

”Dear Catherine, my life is in your hands” Parentifikaation ja läheisriippuvuuden ilmentyminen Emily Brontën romaanissa *Wuthering Heights* (1847)

Sivumäärät: 32

Tämä kandidaatintutkielma käsittelee läheisriippuvuuden, parentifikaation ja näiden ylisukupolvisuuden ilmentymistä Emily Brontën romaanissa *Wuthering Heights* (1847). Tutkielma syventyy Brontën henkilöahmorakenteisiin ja kuvioihin analysoimalla niistä ensin lapsuuden parentifikaation rakentumista ja sitä kautta aikuisuuden läheisriippuvaisten ihmissuhteiden ilmentymistä, lopuksi analysoiden vielä näiden ylisukupolvisuutta. Haastan tutkielmassani näkemyksen romaanista kuvauksena rakkaudesta ja intohimosta. Tutkielman keskiössä ovat henkilöahmot Catherine Earnshaw ja Edgar Linton. Tutkimusmenetelmiin sisältyvät psykoanalyttinen kirjallisuudentutkimus sekä teoreettisena kehyksenä läheisriippuvuuden ja parentifikaation tutkimukset. Tutkielma pyrkii havainnollistamaan minkälainen yhteys romaanin lapsuuskuvauksilla ja parentifikaatiolla on myöhemmin syntyvään Edgar Lintonin ja Catherine Earnshaw’n läheisriippuvaiseen ihmissuhteeseen. Romaani ilmentää ylisukupolvista tunne-elämän traumaa, jota reunustavat ongelmat lasten kasvuympäristössä sekä vanhemman sairastuminen, poissaolevuus ja kuolema. Tutkielmani kuvaa, miten näennäinen välittäminen kietoutuu osaksi ylisukupolvista tunne-elämän perintöä.

Avainsanat: Läheisriippuvuus, parentifikaatio, erillisyys, henkilöahmoanalyysi, velvollisuudentunto, velvollisuusetiikka, vastuu, ylisukupolvisuus, tunne-elämän ongelmallisuus, objekti, psykoanalyttinen kirjallisuudentutkimus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Catherine Earnshaw ja parentifikaatio: Romaanin kuvaama lapsuus Humisevassa harjussa	8
3	Aikuisuus ja ylisukupolvisuus: Vastuun vääristynyt perintö	13
3.1	Edgar Lintonin ja Catherine Earnshaw'n avioliitto: Läheisriippuvuuden rakentuminen	13
3.2	Läheisriippuvuuden ja parentifikaation ylisukupolvisuus	21
4	Lopuksi	28
	Lähteet	31

1 Johdanto

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkin läheisriippuvuuden (engl. *Codependency*) ja parentifikaation (engl. *Parentification*) sekä näiden ylisukupolvisuuden ilmentymistä Emily Brontën romaanissa *Wuthering Heights* (1847). Tutkin sitä, miten parentifikaatio rakentuu romaanin alun ja lopun henkilöhahmojen lapsuus- ja nuoruuskuvauksissa sekä sitä, miten nuoruuden parentifikaation kautta romaanin henkilöhahmoille syntyy läheisriippuvaisia ihmissuhteita, jotka siirtyvät ylisukupolvisesti yhdessä parentifikaation kanssa henkilöhahmoilta toisille. Tutkielman keskiössä on Humisevassa harjussa lapsuutensa sekä nuoruutensa viettävä Catherine Earnshaw, jonka elämää varjostaa perheenjäsenten psyykkiset sekä somaattiset sairaudet, perheen tunneilmapiirin rikkinäisyys, elinympäristön rajallisuus sekä kipuilu läheisyyden ja erillisyyden saavuttamisen välillä. Viitataan tutkielmassani romaaniin lyhenteellä (WH).

Catherine Earnshaw ja hänen veljensä Hindley Earnshaw elävät nuoruutensa Humisevassa harjussa ilman äitiä – isänsä ja perheensä tilan palvelusväen kanssa. Talouteen saapuu isän löytämä orpolapsi Heathcliff, jonka analysoin tutkimuksessani aloittavan Catherine Earnshaw'n parentifikaation rakentumisen. Kuitenkin hypoteesina on, että Heathcliff ei yksinään aiheuta Catherinessa parentifikaation syntymistä, vaan sitä rakentaa myös Catherinen ja Hindleyn rikkinäinen kasvuympäristö ilman äitiä, sairastavan isän kanssa. Catherine Earnshaw sekä Hindley Earnshaw reagoivat kasvuympäristöönsä ja isän tunnekylmyyteen eri tavoin: Hindley myöhemmin alkoholismilla sekä väkivallalla ja Catherine Earnshaw parentifikaatiolla ja läheisriippuvuudella.

Tutkielmani henkilöhahmoanalyysin ydin on Catherine Earnshaw, ylisukupolvisen tunne-elämän rikkinäisyyden ja riippuvaisuuden alun ilmentäjänä. Tutkielmani koostuu kahdesta käsittelyluvusta, joista ensimmäinen ”Catherine Earnshaw ja parentifikaatio: romaanin kuvaama lapsuus Humisevassa harjussa” (2) tutkii, minkälaisena kasvuympäristönä Humiseva harju näyttäytyy ja miten parentifikaatio rakentuu Catherine Earnshaw'ssa. Tämän lisäksi tutkielman pääpaino on Catherine Earnshaw'n ja Edgar Lintonin läheisriippuvaisen avioliiton analysoimisessa. Romaanissa Catherine Earnshaw lähtee lapsuudenkodistaan Humisevasta harjusta ja astuu uuteen idyllisempään ympäristöön avioituttuaan Edgar Lintonin kanssa. Tämän kautta lapsuudessa rakentunut parentifikaatio alkaa oireilla sekä Catherinessa että Edgarissa läheisriippuvuuden tavoin. Tätä tutkin tutkielmani läheisriippuvuutta käsittelevän

luvun ”Aikuisuus ja ylisukupolvisuus: Vastuun vääristynyt perintö” alaluvussa 3.1 ”Edgarin Lintonin ja Catherine Earnshaw’n avioliitto: Läheisriippuvuuden rakentuminen.”

Käsittelyluvun (3) alaluvussa 3.2 ”Läheisriippuvuuden ja parentifikaation ylisukupolvisuus” analysoin parentifikaation ja läheisriippuvuuden troopin ylisukupolvista ilmentymistä Catherine Earnshaw’n ja Edgar Lintonin lapsessa Catherine Lintonissa sekä Heathcliffin ja Isabella Lintonin lapsessa Edgar Lintonissa. Koska romaanissa toistuu samat nimet, puhun tutkielmassani lapsuuden ja aikuisuuden Catherine Earnshaw’sta ja Edgar Lintonista heidän omilla kokonaisilla etunimillään sekä heidän tyttärestään ainoastaan nimellä Cathy, kuten romaanissakin. Isabella Lintonin ja Heathcliffin lapsesta kirjoitan ainoastaan nimellä Linton-Heathcliff.

Parentifikaatiossa lapsi omaa kehitystasolleen epäominaisen roolin, jossa lapsi voi toimia esimerkiksi vanhempana sisaruksilleen tai oman vanhempansa hoivaajana (Barnett & Parker 1998, 146). Parentifikaation määrittelemineen on moninainen prosessi, koska tämän hetken tutkimustieto osoittaa, että siihen ei ole löydetty vain yhdenlaisia alullepanijoita, vaan monenlaiset kasvuympäristön ilmiöt sekä kuormitustekijät vaikuttavat parentifikaation muodostumiseen. Kuormittavina tekijöinä voidaan pitää esimerkiksi vanhemman sairautta ja mielenterveyden ongelmia, perheväkivaltaa, avioeroa, empatian puutetta ja turvatonta kiintymystyyliä, liiaksi rajattua sosiaalista ympäristöä tai esimerkiksi toisen vanhemman puuttumista kokonaan (Barnett & Parker 1998, 146; Schorr & Goldner 2023, 3031). Lapsi omaksuu hänelle kuulumattomia vastuita ja toisten tarpeiden täyttämistä, jolloin hän etäännyy omista tarpeistaan ja kehitystehtävistään. (Garber, D. Benjamin 2011, 324–326.)

Läheisriippuvuus on määritelty muun muassa reaktionääriseksi prosessiksi, jossa yksilö reagoi toisten tarpeisiin, tunteisiin ja ongelmiin itselleen haitallisella tavalla ikään kuin itsensä hyvinvoinnin kustannuksella. (Usean eri tutkijan näkemys ks. Morgan 1991, 723–724.)

Tulkitsen parentifikaation limittyvän merkittävästi läheisriippuvuuden syntymiseen Brontën romaanissa, sillä kun parentifikaatiossa lapsi omaksuu hänelle kuulumattomia vastuita ja toisten perheenjäsenten tarpeiden täyttämistä ikään kuin vanhempana, tämä malli siirtyy aikuisena muihin tasavertaisiksi pyrkiviin aikuisuuden ihmissuhteisiin.

Wuthering Heights on kirjallisuushistoriallisesti sijoitettavissa romantiikan ajan klassikoihin. Romaania on pidetty alusta asti voimakkaana rakkauden ja intohimon kuvauksena, joka

heijastelee niin romantiikan perinnettä sekä voimakasta kuvausta yksilön psyykeen sentimentaalisista tiloista¹. Romaani on ikään kuin aikaansa edellä psykologisten ilmiöiden ja oireiden kuin myös somaattisten sairauskuvausten erittelemisessä sekä näiden moninaisuuden sekä monisyisyyden ilmentämisessä. Haastan tutkielmassani kuitenkin näkemyksen romaanista tarinana intohimosta ja rakkaudesta, sillä tähänastinen tutkimus sekä yleisesti vakiintunut tulkinta on painottunut pitkälti näkemykseen romaanista tarinana intohimosta ja rakkaudesta, jota jarruttavat vain ajan yhteiskunnalliset normit ja lait, ajan säädyt, taloudelliset haasteet sekä rasismi. Tutkielmani keskiössä on romaanin ihmissuhteiden ja ”intohimon” tarkastelu riippuvuutena, vastuun vääristymänä sekä erillisyyden puutteena, jossa yksilön itsenäisyydellä, valinnanvapaudella sekä aidoilla identiteetistä sekä minuudesta kumpuavilla tunteilla ei ole paikkaa. Tutkielmani haastaa romaanin romanssin ”aitouden”.

Vaikka läheisriippuvuuden tutkimus on alkanut vasta 1970- ja 1980-luvuilla alkoholistien lapsien tutkimuksen kautta (Morgan 1991, 721), läheisriippuvuuden ja parentifikaation tutkiminen romaanin aikalaistekstissä on mahdollista ilman räikeää anakronismia, koska psykologiset tunne-elämän ongelmallisuudet, riippuvuudet sekä ilmiöt, kuten erillisyyden puutos tai kipukokemukset ilmenevät ihmislajin historiassa jo paljon ennen spesifien määritelmien ja termien kehittymistä. Myös eri aikojen ja alueiden vallitsevat kulttuurit, uskonnot ja aatteet ovat voineet suoraan vaikuttaa käsityksiin avioliitosta, erillisyydestä ja rakkaudesta. Kuitenkin aion keskittyä tarkan yhteiskunnallisen analyysin sijasta psykologisten ilmiöiden analysoimiseen henkilöhahmoissa. On myös huomioitavaa, että romantiikan ajan tyypillistä sentimentaalista romaania edeltää goottilaisen romaanin perinne², jonka piirteitä näkyy vahvasti Brontën romaanin maailmassa. Psykologisten ilmiöiden analysoiminen romaanista ilman anakronismia saa varmuutta, koska goottilaiseen kuvastoon on kuulunut muun muassa hulluus ja äärimmäiset tunnetilat (Tieteen termipankki 2026a). Kuitenkin romantiikan aikaa edeltää myös filosofiassa uuden ajan 1600- ja 1700-luvuilla luodut moraaliteoriat, kuten Immanuel Kantin velvollisuusteoria³ (tieteen termipankki 2026c), joka

¹ Sentimentaalinen romaani oli suosittu genre 1700-luvun lopun Euroopassa. Sentimentaaliseen romaaniin kuuluu yleensä herkkätunteisuus, kynelehtimiskohtaukset, hyveellisyys, porvarillisuus sekä se, että kunniallinen ja moraalinen yhteys palkitaan aina lopussa. (Tieteen termipankki 2026b)

² Goottilaisen romaanin miljöö on usein esimerkiksi rappeutunut sukutila, jonkalaisena ilmenee myös Humisevan harjun tila. Goottilainen romaani on syntynyt ikään kuin vastareaktioksi rationalismille: keskiöön ovat nousseet esimerkiksi hulluus, äärimmäiset tunnetilat ja seksuaalisuus (Tieteen termipankki 2026a). Nämä elementit voi poimia romaanista *Wuthering Heights*.

³ Immanuel Kantin velvollisuusteoreettinen moraaliteoria pohjautuu ajatukseen siitä, että teot on tehtävä puhtaasti velvollisuudentunnosta. Velvollisuudentunto on siis moraalisesti korkeimmalle arvoitettava. (Tieteen termipankki 2026c).

osakseen pohjustaa sekä selittää romaanin tunneilmapiirin ja pyrkimysten aikalaiskuvausta. On kuitenkin muistettava, ettei moraalien pohjana ollut pelkästään filosofia, vaikka romantiikan aikaa edeltävä rationalismi onkin haastanut kristinuskoa aiemmin ainoana legitimiinä moraalioppina.

Brontën romaanista on tehty valtava määrä tutkimusta. Tutkimusta löytyy esimerkiksi surunkuvauksista (Myburgh 2017), henkilöanalyysistä (Joudrey 2015) kuin myös rakkauden ja riippuvuuden problematiikasta (Goodlet 1996). Kuitenkin tutkimusta läheisriippuvuuden sekä parentifikaation ja niiden ylisukupolvisuuden ilmenemisestä en ole löytänyt. On myös huomioitavaa, että monessa tutkimuksessa pääpaino on Catherine Earnshaw'n ja Heathcliffin välisen ihmissuhteen tutkimuksessa tai ajan yhteiskunnallisten tekijöiden analyysissä yhteydessä henkilöanalyysiin. Henkilöanalyysin psykoanalyttinen analysointi ei myöskään ole ennenkuulumatonta, koska Brontën kerrokselliset henkilöhahmot ovat usein tutkimuksen keskiössä. Kuitenkin juuri romaanin henkilöanalyysin lapsuuden parentifikaatiota sekä aikuisuuden läheisriippuvuutta ei ole nähtävästi tutkittu.

Tutkimukseni menetelmä painottuu psykoanalyttisen kirjallisuudentutkimuksen⁴ hyödyntämiseen henkilöanalyysissä niin läheisriippuvuuden, erillisyyden kuin myös parentifikaation teorioiden kautta. Hyödynnän objektisuhdeteoriaa analysoidessani erillisyyttä Catherine Earnshaw'n parentifikaatiossa. Käytän relationaalista psykoanalyysia⁵ menetelmänä läpi tutkielman. Hyödynnän myös objektin⁶ määrittämiä tutkien, miten se paikoitellen ilmenee vastuuntunnottomuuden pelon kautta. Ajattelen, että läheisriippuvuus on tulkittavissa tällaiseksi vaikeaselkoiseksi psykologiseksi metafyyksiseksi tilaksi, joka pyrkii uhkaamaan erillisyyttä ja luomaan uhkakuvan yksin jäämisestä tai vastuuntunnottomuudesta: vastuu rakentuu ikään kuin lainaksi näennäiselle läheisyydelle, josta henkilöhahmot tulevat riippuvaisiksi eri rooleissa. Julia Kristeva määrittelee objektin asiaksi, jonka torjumme ja joka esimerkiksi horjuttaa identiteettiä (Kristeva 1982, 4).

⁴ Susanna Välimäki ja Aura Sevón (2025, 227) kirjoittavat artikkelissa ”Psykoanalyttinen kirjallisuudentutkimus” teoksesta *Lähestymistapoja kirjallisuuteen*, että ”kirjallisuuden avulla ihminen tai yhteisö voi hahmottaa, tavoittaa ja kanavoida torjuttuja, ahdistavia ja kielletyiksi koettuja mielensisältöjä.”

⁵ ”Kirjallisuutta tulkitaan minuuden jatkuvana muotoutumisena, jossa ihminen pyrkii sekä säilyttämään itse(näisy)ytensä että olemaan suhteessa muihin.” (Välimäki & Sevón 2025, 228).

⁶ Objektin voi määrittellä vastenmielisyyden ja inhon tuntemusten tilaksi, jossa lapsi menettää yhteyden rajoihinsa ja jäljelle jää hylätyksi tulemisen pelko sekä kauhu. Objektin kuvataan uhkaavan minuuden rajoja ja siksi se on torjuttava, ettei se riko yksilön minuutta. Suora käänös ranskan kielen sanasta *abject* olisi halpamainen ja alhainen (Hosiaisuus 2003, 19)

2 Catherine Earnshaw ja parentifikaatio: Romaanin kuvaama lapsuus Humisevassa harjussa

Parentifikaation muodostuminen on moninainen prosessi, johon on ajateltu vaikuttavan esimerkiksi vanhemman sairastuminen tai poissaolevuus. Barnett ja Parker kirjoittavat, että yhtenä parentifikaatioon vaikuttavana tekijänä voidaan pitää äidin puutetta lapsen elämässä. (Barnett & Parker 1998, 147.) Romaanissa ei varsinaisesti puhuta Hindley ja Catherine Earnshaw'n äidistä tai valaista kuoleman syitä. Lapset elävät lapsuutensa ilman äitiä, osaksi konkreettisesti poissaolevan isän kanssa ja jälkepäin sairastuneen henkisesti poissaolevan isän kanssa. Humisevan harjun lapset kokevat sekä emotionaalista että fyysistä poissaolevuutta ensisijaiselta huoltajaltaan, vaikka perheeseen mahtuukin palvelusväkeä, kuten palvelijatar Ellen ”Nelly” Dean, joka osoittaa paikoitellen muita eheämpää erillisyyttä lapsiin:

ar Mrs Earnshaw’s death, which happened in less than two years after, the young master had learnt to regard his father as an oppressor rather than a friend, and Heathcliff as a usurper of his parent’s affections, and his privileges, and he grew bitter with brooding over these injuries. (WH, 40–41)

Perheen isä osoittaa lapsia kohtaan ristiriitaista kohtelua. Väkivallan analysoiminen nykyajan kasvatustieteen ja psykologian paradigmasta käsin on asetettava aikalaistekstiin romaanista, jotta ajatus siitä, että lapsia esimerkiksi kuritetaan⁷ ja lyödään ei analysoidu liian anakronistisesti. Aikalaistekstissä ajatus väkivallasta perheessä on ollut pikemminkin oletusarvo kuin poikkeus. Tieto lapselle haitallisista kasvatustyypeistä on lisääntynyt vasta 1900-luvun puolella psykologian tieteenhaarojen ja kansainvälisen lapsen oikeuksien sopimuksen⁸ kehittyessä.

Romaanin alussa mainitaan, että Heathcliffin nimi kumpuaa perheessä aiemmin kuolleesta lapsesta. Isän kuvataan kohtelevan romaanissa omaa biologista poikaansa Hindleytä Heathcliffia ankarammin, jolloin on tulkittavissa, että isä kanavoii menetetyn lapsen traumaa biologiseen poikaansa katkeruutena ja kylmyytenä. Tämä on

⁷ THS määrittelee kurituksen väkivallaksi, jolla aikuinen pyrkii säätelemään lapsen käyttäytymistä. Tämän voidaan ajatella olevan harkittua kasvatustapaa tai seurausta esimerkiksi vanhemman mielenterveysongelmista. (THS 2026)

⁸ ”Lapsen oikeuksien yleissopimus tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1990-luvulla” (Suomen YK-liitto 2026). YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa lukee että ”Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä käyttäytymiseltä ja hyväksikäytöltä” ja ”Jokainen alle 18-vuotias on lapsi” (Unicef 2026).

samalla pois isän kiintymyksestä ja huolenpidosta Hindleyn ja Catherinen kanssa, joka antaa evidenssiä parentifikaatiolle. Isän ei kuvata kaltoinkohtelevan romaanissa Heathcliffia, joka myös perustelee lapsen menetyksen jättämää tyhjiötä, jota isä kanavoi suosimalla Heathcliffia. Catherinelle ja Hindleylle syntyy kokemus sekä poissaolevasta, sairaasta, väkivaltaisesta ja tunnekylmästä vanhemmasta:

Cathy, when she learnt the master had lost her whip in attending on the stranger, showed her humour by grinning and spitting at the stupid little thing, earning for her pains a sound blow from her father to teach her cleaner manners. [...] He was relentless in worrying him about his soul's concerns, and about ruling his children rigidly. [...] He encouraged him to regard Hindley as a reprobate [...] 'He shall have his share of my hand, if I catch him down stairs again till dark,' cried Hindley. 'Begone, you vagabond!' (WH, 39–40, 44, 62)

Romaani piirtyy lähes kokonaan sairauksien lieveilmiöiden ympärille ja juuri isän sairastumisen kuvataan romaanin alussa aiheuttavan lapsissa ikään kuin lapsuuden menetyksen troopin, kun kepeys arjesta häviää ja lapsen tehtävät sulautuvat vastuuksi ja huoleksi sekä peloksi: ”On Sunday evenings we used to be permitted to play, if we did not make much noise; now a mere titter is sufficient to send us into corners!” (WH, 22) Nancy D. Chase kirjoittaa teoksessa *Burdened children* (1999), että parentifikaatiossa aikuinen ikään kuin luovuttaa vanhemmuutensa lapselle ja lapsi joutuu samalla luopumaan lapsuudestaan (Chase 1999, 6).

Isän sairastuminen aloittaa tämän: “In the course of time, Mr Earnshaw began to fail. [...] when he was confined to the chimney-corner he grew grievously irritable. A nothing vexed him, and suspected slights of his authority nearly threw him into fits.” (WH, 43) Catherinesta kuvastuu lapsen psyyke, koska hän ei voi käsittää, miksi isä on ärtyneempi kipeänä: “Catherine, on her part, had no idea why her father should be crosser and less patient in his ailing condition, than he was in his prime.” (WH, 45). Tätä parentifikaation alkua ja lapsuuden menetystä kuvastaa myös Erik. H. Eriksonin psykososiaalinen kehitysteoria (Eriksonin näkemys ks. Earley & Cushway 2002, 165–166) siten, että lapsen odotetaan käyvän läpi eri kehitysvaiheita ja kehitystehtäviä, jotka parentifikaatiossa ovat lapsen kehitystasolle kohtuuttomia ja siksi lapsi kasvaa tuntemaan olonsa riittämättömäksi ja syylliseksi.

Jos katsotaan Catherine Earnshaw'n lapsuudenympäristön kuvauksia, niissä Catherine Earnshaw tulee sekä syyllistetyksi että myös fyysisesti kaltoinkohdeksi. Näiden lisäksi isän sairastumisen myötä Catherinen ”normaali” lapsenkäytös koetaan liian raskaana ja Catherinen on luotava parentifikoitunut läheisriippuvainen valemän.⁹ Seuraavassa katkelmassa romaanista Catherine myös reflektoi isäänsä ikään kuin ikäistään tietoisemmin ja tämä katkelma myös representoi sitä, miten parentifikoitunut lapsi oppii tarkastelemaan vanhempiaan ja ympäristöään: kokemaan vastuuta ja huolta ikätasolleen epäedullisesti: That made her cry, at first; and then, being repulsed continually hardened her [...] 'Why canst thou not always be a good lass, Cathy?' And she turned her face up to his, and laughed, and answered, 'Why cannot you always be a good man, father?' (WH, 45–46)

On huomattu, että parentifikoitunut lapsi voi omaksua pakonomaisen hoivaavan kiintymysmallin (engl. *compulsive care-giving attachment pattern*), jossa hän on aina vain hoivan antaja, ei vastaanottaja (Bowlbyn näkemys ks. Barnett & Parker 1998, 147). Kiintymyssuhdehäiriöistä kuvataan myös tilaa, jossa lapsi voi luoda vanhempaansa ylikontrolloivan suhteen, johon voi liittyä torjumista ja ylihuolehtivuutta ja jopa vihaa (Barnett & Parker 1998, 147). Sekä Catherinessa että Hindleyssä ilmenee parentifikaation oireilu, mutta Catherinessa kulminoituu klassinen parentifikaatio Hindleytä paremmin, sillä Hindley astuu konkreettisesti isänsä kuoltua talon isännäksi, jolloin ruumiillistuu se, minkä Catherine kokee vain henkisesti. Hindleyssä kulminoituu pikemminkin viha ja torjunta, josta Barnett ja Parker kirjoittavat ylikontrolloivana suhteena vanhempaan. Tämä selkenee Hindleyn hahmossa, koska hän torjuu isänsä roolin elämässään jo ennen hänen kuolemaansa, ja isän kuoltua, Hindley saa isännän konkreettisen aseman: ” 'You forget you have a master here,' says the tyrant. 'I'll demolish the first who puts me out of temper! I insist on perfect sobriety and silence. (WH, 22).

Heathcliffin saapuminen perheeseen orpolapsena lisää Catherine Earnshaw'n vastuuta ja se herättää Catherine Earnshaw'n parentifikaation antamalla sille ikään kuin objektin, josta alkaa tuntea lapselle ei-ominaista vastuuntuntoa ja huolta. Tämä myös häiritsee Catherine Earnshaw'n erillisyyden kehitystä lapsena. Margaret Mahler kirjoittaa, että erillisyyden

⁹ Stubby (1984) kirjoittaa, että kun yksilö altistuu pitkään mukautumista vaativille säännöille, hän joutuu luomaan ikään kuin valemän, johon hän käyttää oman minän rakentamista enemmän energiaa. Valemän alaisena estyy tunteiden avoin ilmaisu ja asioiden suora käsittely. Valemänä voidaan ajatella ikään kuin identiteettiä häiriönä. (Stubbyn näkemys ks. Morgan 1991, 723).

syntymistä kutsutaan psykologiassa erillistymis-yksilöitymisprosessiksi (engl. *separation-individuation process*), joka aktivoituu jo ensimmäisen elinvuoden aikana. Tähän vaikuttaa muun muassa äidin toiminta ja esimerkiksi poissaolevuus, jonka voidaan ajatella vaikuttavan Catherinen parentifikaation taustalla. Mahler puhuu intrapsyykkisestä eli syvällisestä erillisyyden tunteen saavuttamisesta (Mahler et. al. 1975, 4) ja koska Heathcliffin tulo perheeseen ikään kuin houkuttelee Catherinen kehittymättömän erillisyyden huolehtimaan hänestä, voi ajatella, että pohjalla on heikko intrapsyykkinen erillisuus.

Shirley Schorin ja Limor Goldnerin artikkelissa ”Like stepping on glass” (2023, 3036) tutkimus perustuu parentifikaatiota kokeneiden tunnekokemuksille lapsuudesta, joissa mainitaan yhdeksi kokemukseksi ”triangulaatio”, jossa lapsesta muodostuu ikään kuin perheensä konfliktien sovittelija. Romaanissa kuvataan, että Catherine on usein se syy, miksi Heathcliff pelastuu esimerkiksi Hindleyn kaltoinkohtelulta: ”Catherine used to boast that she stood between you and bodily harm – she meant that certain persons would not hurt you, for fear of offending her.” (WH, 194).

Catherinen parentifikaatio ilmentyy Heathcliffista huolehtimisena: ”She was much too fond of Heathcliff. The greatest punishment we could invent for her was to keep her separate from him; yet, she got chided more than any of us on his account.” (WH, 44). Mahler kirjoittaa myös, että äidin ominaisuudet voivat vaikuttaa siihen, miten lapsessa syntyy erillisuus ja kuinka paljon vastuuta hän joutuu ottamaan itse vielä liian nuorena. Tämä voi olla myös yksi mahdollinen tekijä Catherinen parentifikaation aktivoitumisessa Heathcliffin saavuttua: We believe that the little girl whose mother was narcissistic and ungiving differentiated late because she could not rely on mother to be a symbiotic partner and had to do too much of the "job" by herself; that is, she had to play mother to herself. (Mahler et. al. 1975, 59).

Abjektin ilmentymistä pohtien vastuuntunottomuuden ja ”huonon” lapsen rooli ja ”opetus” vie lopulta ylisukupolviseen ansaan, johon lähes jokainen henkilöhahmo, etenkin Catherinen lapsuudenperheessä, mutta myös Catherinen jälkeläisistä astuu. Abjektiksi rakentuu syyllisyyden tunteen luoma tila, jossa lapsen ”normaali” reagointi oikeuttaisi hänen hylkäämisensä. Isän kuvataan suoraan luovan lapsille ikään kuin saavuttamattoman kiintymyksen suoraan syyllistämällä: ” ’Nay, Cathy,’ the old man would say, ‘I cannot love thee; thou’rt worse than thy brother. [...] I doubt thy mother and I must rue that we ever reared thee!’ ” (WH, 45) Seuraavassa katkelmassa Lintonien perhe Rastaslaaksosta toimii

ikään kuin kuvastona paremmasta lapsuudesta, jonka myötä Nelly Dean huomauttaa, että hyvät lapset, joita Catherine, Heathcliff ja Hindley eivät ole, eivät ansaitse sellaista kohtelua kuin hyvät lapset, kuten Edgar ja Isabella Linton:

we thought we would just go and see whether the Lintons passed their Sunday evenings standing shivering in corners, while their father and mother sat eating and drinking, and singing and laughing [...] ‘They are good children, no doubt, and don’t deserve the treatment you receive, for your bad conduct.’ (WH, 51).

Heathcliff siis konkretisoi Catherine Earnshaw’n parentifikaation. Romaanissa on kohta, jossa Cathy nojautuu isänsä polveen ja Heathcliff Cathyn syliin. Tässä voi tulkita vastuun ja kiintymyksen jakautumisen ikään kuin symbolisesti Heathcliffin nojatessa ikäiseensä, Cathyyn, jonka kokee jopa pikemminkin äidilliseksi kuin erilliseksi sisareksi: ”Miss Cathy had been sick, and that made her still; she leant against her father’s knee, and Heathcliff was lying on the floor with his head in her lap.” (WH, 45). Catherinen kuvataan myös opettavan ja ikään kuin ”sopeuttavan” Heathcliffia perheeseen ja ympäristöön: “Cathy thought him what she learnt, and worked and played with him in the fields.” (WH, 49).

Toki on huomioitavaa, että isän kuoltua vielä nuoresta Hindley Earnshaw’sta nousee konkreettisesti isän sijainen ”isäntä”, jolloin ikään kuin parentifikaatio ruumillistuu: ”I wish my father were back again. Hindley is a detestable substitute – his conduct to Heathcliff is atrocious.” (WH, 21). Myös Catherine Earnshaw’n konkreettinen pyrkimys vanhemman kaltaiseen vastuuseen ikään kuin ruumillistuu kielessä: ”In play, she liked, exceedingly, to act the little mistress; using her hands freely, and commanding her companions.” (WH, 44).

On myös huomioitavaa, miten romaani sitoo erillisyyden ja vastuuntunottomuuden samaksi abjektiksi lapsuuskuvauksissa Humisevasta harjusta. Romaanin edetessä Nelly Dean piiryy kaikista romaanin henkilöahmoista edistyneimmin erillisyyttä ilmentäväksi, vaikka hänkin heijastelee ajan velvollisuuseettistä moraalialia. Nelly Dean kuvaa, miten ”kevyesti” Catherine kokee Heathcliffin kohtalon, vaikka todellisuudessa Catherinen psyyke piiryy lukijalle jatkuvana huolena Heathcliffista sekä ristiriitana omista tarpeista sekä tunteista, koska päällimmäisinä tunteina ilmenevät aina vastuuntunto sekä velvollisuus: [...] Catherine, with dry eyes and an indifferent air, commence cutting up the wing of a goose before her. [...] ‘An unfeeling child,’ I thought to myself. ‘How lightly she dismisses her old playmate’s troubles. I could not have imagined her to be so selfish.’ (WH, 63).

3 Aikuisuus ja ylisukupolvisuus: Vastuun vääristynyt perintö

3.1 Edgar Lintonin ja Catherine Earnshaw'n avioliitto: Läheisriippuvuuden rakentuminen

Läheisriippuvuustutkimus on saanut alkunsa alkoholistien lapsien oireilun tutkimuksesta, kun on huomattu, että alkoholismia sairastavan yksilön perheenjäsen alkaa ikään kuin kokemaan ”*co-alcoholism*” eli kanssa-alkoholismia. Kuitenkin tutkimuksen kehittyessä on huomattu, että yksilön läheisriippuvainen oireilu ei ole aina puhjennut vain päihderiippuvaisten läheisyydessä elämisestä, vaan myös esimerkiksi hyvin rajallinen ympäristö ja kaltoinkohteleva huoltaja ovat pystyneet saamaan tämän aikaan (Morgan 1991, 721.)

Läheisriippuvuuden juurien voidaan ajatella kantavan parentifikaatioon, sillä parentifikaatio ja läheisriippuvuus kuvastavat ikään kuin samaa oireilua ja ilmiötä, mutta eri ikävaiheissa. Catherine Earnshaw'lla lapsuuden kasvuympäristö kuvautuu rajoittuneena ja väkivaltaisena. Näitä molempia taustatekijöitä nostetaan sekä parentifikaation että läheisriippuvuuden tutkimuksessa. Louise Earleyn ja Delia Cushway tutkimusartikkelissa ”The Parentified child” (2002, 166) kirjoitetaan suoraan, että riippuvuutta käsittelevässä kirjallisuudessa viitataan parentifikaation käsitteistöön ja siihen sisältyy esimerkiksi läheisriippuvainen (engl. *Co-dependent*) käyttäytyminen. Tutkimus osoittaa, että läheisriippuvainen oireilu voi aktivoitua, jos lapsi ottaa lapsuudessaan aikuisen roolia ja vastuuta. Tämän ajatellaan jatkuvan aikuisuuden ihmissuhteissa samankaltaisena toisesta ylenpalttisena huolehtimisena (Earley & Cushway 2002, 168.)

Catherine Earnshaw'n aikuisuuden läheisriippuvuuden syntymistä voi ajatella pikemminkin välttämättömyytenä kuin vaihtoehtoisuutena. Läheisriippuvuudelle on luotu monia erilaisia määritelmiä, mutta esimerkiksi Subbyn (1984) määritelmässä ajatellaan, että läheisriippuvuus on psykologinen tila, joka syntyy kun yksilö altistuu pitkään mukautumista vaativille säännöille. Läheisriippuvuus kumpuaa tällaisesta lähtökohdasta, jossa ei ole ollut mahdollista puhua suoraan ja kokea tunteita välittöminä, vaan jokainen perheessä ikään kuin kasvattaa ”valeminää”. (Stubbyn näkemys ks. Morgan 1991, 723.)

Romaanissa Catherine vieraillee Rastaslaaksossa Edgar ja Isabella Lintonin luona.

Rastaslaakson perhe ihastuu Catherineen ja heidän ainoa poikansa Edgar Linton kiinnostuu

Catherinesta. Kuitenkin parentifikaation perintö seuraa Catherinea hänen aikuisuutensa ensimmäiseen lapsuudenperheestä erilliseen ihmissuhteeseen ja keskustelu Nelly Deanin kanssa Edgarin kanssa avioitumisen mahdollisuudesta kuvastaa Catherinen minuuden, tarpeiden ja tunteiden rikkinäisyyttä. Sitä evidenssiä, miksi on tulkittavissa, ettei Catherine Earnshaw tunne aitoa kiintymystä, joka olisi tyypillistä rakkaudelle. Catherine siirtää vastuun päätöksistään Nelly Deanille ja osoittaa lapsuudestaan totuttua epäerillisyyttä ja syyllistystä, kun Nelly Dean ei vastaakaan Catherinen varmisteluihin ja epävarmuuteen:

'Really, Miss Catherine, how can I know' I replied." [...] "If you talk so, I won't tell you any more. [...] I accepted him. Nelly; be quick, and say whether I was wrong!' 'You accepted him? Then, what good is it discussing the matter? [...] 'But, say whether I should have done so – do!' chafing her hands together, and frowning." [...] 'First and foremost, do you love Mr Edgar?' 83 'and because he loves me.' [...] The last, however, goes for nothing – You would love him without that, [...] 'No, to be sure not' – I should only pity him. (WH, 83–84).

Morgan kirjoittaa artikkelissaan, että läheisriippuvaisille potilaille on tyypillistä uskoa, että joku osaa ennakoida heidän tarpeensa ja että joku pitää heistä aina huolta. Läheisriippuvainen siis uskoo, ettei kykene mihinkään ilman apua. (Morgan 1991, 721.) Edellä olevassa sitaatissa romaanista voi huomata, että Catherine ei kykene tekemään päätöksiä itsenäisesti, vaan hän kokee ikään kuin Nelly Deanin velvollisuudeksi auttaa häntä päättämään ”oikein”. Catherine luo vaativan ja syyllistävän epäerillisen ilmapiirin sekä kokee, että pätevä perustelu rakkaudelleen Edgaria kohtaan on se, että Edgar rakastaa häntä.

Gloria Noriega Gayol kirjoittaa artikkelissa ”Codependence: A Transgenerational Script” (2004) mekanismeista, jotka on yhdistetty läheisriippuvuuden ”tarttumiseen”. Gayol kuvaa tilaa, jossa henkilö projisoi kielteiset tunteensa toiseen ja saa näin ollen myös toisessa aikaan samankaltaisia tunteita nimellä projektioidentifikaatio: “It functions similarly to the transmission of certain viruses, like some venereal diseases, where the bearer does not show symptoms and the couple only manifests it after becoming infected.” (Goyal 2004, 317.) Voi ajatella, että Catherine juuri projisoi kielteiset tunteensa näennäisesti oikeutettuna Nelly Deanille ja myös Edgarille, jolloin vastuu tunteista siirtyy pois Catherinelta ja Catherine saa oikeuden syyllistää heitä. Tämä sairastuttaa lopulta Edgarin läheisriippuvuuteen, koska Catherine kokee, että hänen tunteensa ja olonsa ovat Edgarin vastuulla.

Edgar Linton tulee vierailulle Humisevaan harjuun ja päätyy keskelle tappelua, jossa Catherine satuttaa sekä Nelly Deania, Haretonia että Edgaria. Catherine kuitenkin kieltää Edgaria kokemasta tätä vääryyttä. Catherine vaatii Edgaria jäämään ja huomauttaa Edgaria, ettei hän saa jättää Catherinea yksin ”tässä mielentilassa”. Tämä aktivoi Edgarin vastuun ja velvollisuuden:

’Where are you going?’ demanded Catherine, advancing to the door. [...] ‘you must not go!’ she exclaimed energetically. ‘I must and I shall!’ he replied in a subdued voice. ‘No,’ she persisted, grasping the handle; ‘not yet, Edgar Linton – sit down, you shall not leave me in that temper. I should be miserable, all night, and I won’t be miserable for you!’ [...] “Can I stay after you have struck me?” [...] ‘You’ve made me afraid, and ashamed of you,’ he continued; ‘I’ll not come here again!’ [...] Well, go, if you please – get away! And now I’ll cry – I’ll cry myself sick!’ (WH, 76–77).

Huomaten tämän Catherinen tavan aktivoida Edgarin velvollisuudentuntoa, on huomioitavaa, miten 1700-luvun filosofian moraaliteorioista yksi keskeisin on ollut Immanuel Kantin velvollisuusetiikka.¹⁰ Jo nimi painottaa velvollisuutta ja sitä, että merkitsevää on velvollisuudentunto pikemminkin kuin vilpittömät hetkelliset tunteet eli tässä kontekstissa juuri tärkein ihmisen psykologiselle kehitykselle. Velvollisuus ikään kuin sivuuttaa kaikki nämä seuraukset oman identiteetin ja tarpeiden kehitykselle, jolloin kiintymyksen ja romanttisen pyrkimyksen kanssa syntyy läheisriippuvuus vilpittömien tunteiden tiedostamisen sijaan. Voi siis ajatella, että Edgarin sekä Catherinen toiminta heijastelee ajan moraalikäsitystä psykologisten ilmiöiden kuten lapsuuden traumaattisen elinympäristön vaikutusten rinnalla. Kuitenkin juuri uskonnollisesti tiukat aatteet, joihin voi rinnastaa myös filosofian ehdottomat moraaliopit ovat voineet altistaa läheisriippuvaiselle käytökselle eli kyseessä on voinut olla pikemminkin ”kansantauti” kuin harvinainen ilmiö ihmissuhteissa.

On tärkeää huomioida Edgar Lintonin ja Catherine Earnshaw’n ihmissuhteessa, että se vääryydelle altistettu uhri, jona Catherine Earnshaw kasvaa veljensä ja isänsä kanssa, kääntyykin aikuisena siksi toista osapuolta läheisriippuvuudelle altistavaksi ”co-alcoholism” tekijäksi. Edgarin ja Catherinen läheisriippuvuus on ikään kuin eri variaatiota. Gayol kirjoittaa tutkimuksessaan myös, että läheisriippuvuutta on tutkittu muun muassa dysfunktionaalisen suhdekuviona, joka perustuu käyttäytymismalleihin. Tässä tutkijat Wright ja Wright ovat

¹⁰ Tieteen termipankki määrittelee Immanuel Kantin velvollisuusetiikan normatiivisen etiikan teoriaksi, jonka mukaan teot tehdään velvollisuudesta huolimatta seurauksista. (Tieteen termipankki 2026c)

määritelleet läheisriippuvuudelle kaksi lajia: endogeenistä ja eksogeenistä. Endogeenisessä yksilöllä on esimerkiksi sukualttius läheisriippuvuuteen, jos on asunut esimerkiksi alkoholismien läheisyydessä ja eksogeenisessä yksilöllä ei ole sukualttiutta ja yksilö on voinut kasvanut ympäristössä ilman alkoholismia tai muuta riippuvuutta, mutta hän on ajautunut elämään esimerkiksi alkoholiongelmaisen kumppanin kanssa. (Wright ja Wright näkemys ks. Gayol 2004, 313.) On tulkittavissa, että Catherine ilmentää tätä endogeenistä läheisriippuvuutta ja Edgar eksogeenistä. Catherine toistaa lapsuudestaan tuttua mallia, kun Edgar taas omaksuu Catherinen tunteet ja tarpeet:

In such circumstances, the woman replays the original situation lived in her childhood family with one or both parents. Another way transmission takes place is by means of projective identification; this is often the case with exogenous codependence when the woman "takes on" the emotional experiences of her partner as if they were her own. (Gayol 2004, 314).

Kun Catherine Earnshaw pohtii Nelly Deanille sitä, onko avioliitto Edgar Lintonin kanssa hyvä idea, Nelly Dean vastaa: ”[...] ‘To be sure, considering the exhibition you performed in his presence this afternoon, I might say it would be wise to refuse him – since he asked you after, he must either be hopelessly stupid, or a venturesome fool.’” (WH, 83). Tässä kohdassa ilmenee juuri se, mistä läheisriippuvuuden kehä alkaa. Edgar Linton ilmentää sisäänrakennettua vastuuta Catherinesta ja ambivalenttia yhteyttä omiin tunteisiinsa, sillä Edgarin kuvataan pohtivan tilan pihalla sitä palaako hän takaisin Catherinen luokse, kun välittömät tunteet väkivallan jälkeen ilmenevät Edgarissa luonnollisesti negatiivisina. Edgar kuitenkin sivuuttaa vääryyden ja palaa Catherinen luokse. Cemarm kuvastaa tätä prosessia läheisriippuvuuden syntymisessä myös sen kautta, että ihminen voi tuntea vetoa ja tarvetta kiintymykseen epävakaa yksilön kanssa (Cemarkin näkemys ks. Morgan 1991, 724):

The soft thing looked askance through the window – he possessed the power to depart, as much as a cay possesses the power to leave a mouse half killed, or a bird half eaten – Ah I thought, there will be no saving him – He’s doomed, and flies to his fate! And, so it was; he turned abruptly, hastened into the house again, shut the door behind him [...] I saw quarrel had merely effected a closer intimacy – had broken the outworks of youthful timidity and enabled them to forsake the disguise of friendship, and confess themselves lovers. (WH, 77).

Catherine Earnshaw’n lapsuuden parentifikaatio luo selkeästi ilmestyvän kausaalisuuden aikuisuuden läheisriippuvuuteen ihmissuhteissa, jossa erillisyyden rajat hämärtyvät.

Molempien ”häiriöiden” oireilu piirtyy samankaltaisena, mutta parentifikaatiosta puhutaan, kun kyseessä on lapsi tai nuori eli perheen aktiivinen kasvatti – ei aikuinen. Barnett ja Parker kirjoittavat, että parentifikaation seuraukset voivat ylittää aikuisuuden ihmissuhteisiin (Barnett & Parker 1998, 147–148). Myös parentifikaation triangulaatio seuraa Catherinea aikuisuuteen. Catherine pelkää Heathcliffin ja Edgarin tapaamista, koska hän on ikään kuin ”velkaa” molemmille ja vastuussa molempien tunteista. Tämä myös perustaa pohjaa sille, ettei kiintymys sekä Heathcliffiin että Edgariin ole aito. Näkemys rakkaudesta on näennäinen, jos pohjana on vastuu, kontrolli ja pakko ilman vapautta välittää ja tarvita:

and had evidently an objection to her two friends meeting at all: for when Heathcliff expressed contempt of Linton, in is presence, she could not half coincide, as she did in his absence; and when Linton evinced disgust and antipathy to Heathcliff, she dare not treat his sentiments with indifference, as if depreciation of ger playmate were scarcely any consequence to her. (WH, 72).

Tämä toisten tunteista vastuussa oleminen on parentifikaation sekä läheisriippuvuuden ytimessä. Lopulta Catherine Earnshaw’n luetellessa hyviä puolia avioitumisesta Edgar Lintonin kanssa, hän mainitsee syyksi muun muassa sen, että avioliiton kautta hän voi turvata Heathcliffin elämän: ”Nelly, I see now, you think me a selfish wretch, but, did it never strike you that, if Heathcliff and I married, we should be beggars? whereas, if I marry Linton, I can aid Heathcliff to rise, and place him out of my brother’s power.” (WH, 88). Catherine Earnshaw’n minuuden ja erillisyyden hämärtyminen piirtyy jälleen, kun Nelly Dean kuvaa, että Heathcliffin vuoksi avioituminen Edgarin kanssa on huonoin vaihtoehto:

‘I think that’s the worst motive you’ve given yet for being the wife of young Linton’ [...] ‘It is not,’ retorted she, ‘it is the best! The others were the satisfaction of my whims; and for Edgar’s sake too, to satisfy him. This is for the sake of one who comprehends in his person my feelings to Edgar and myself. (WH, 88).

Catherinelle tämä vaihtoehto on paras, koska hän ei ota siinä huomioon vilpittömiä omia tunteitaan ja tarpeitaan, vaan juuri Heathcliffin tunteet. Omien tunteiden ja tarpeiden pitäminen tärkeänä olisi vastuuntunnotonta ja tässäkin vastuuntunnottomuus ilmenee abjektimaisesti jonakin, joka ikään kuin tappaa ihmisen tai maalaa hänet moraalittomaksi. Cemarm kuvaa läheisriippuvuuden rakentumista niin, että ihmiselle kehittyy vastuu toisten tarpeiden tyydyttämisestä omiensa kustannuksella ja että ihmisen rajat läheisyyden sekä erillisyyden välillä hämärtyvät (Cemarkin näkemys ks. Morgan 1991, 725).

Catherine Earnshaw on kadottanut itsensä ja Heathcliff nousee osana ikään kuin ihmislajille luonnollista pyrkimystä pysyä elossa, jotta laji saisi jatkuvuutta. Jos Catherine kokee olevansa Heathcliff, myös Heathcliffin selviäminen on Catherinelle hänen itsensä elossa pysymistä. Tässä ilmenee vakava erillisyyden puute ja symbioosi Catherinen ja Heathcliffin välillä, jossa Catherinelle ei ole kasvanut lapsuudessa eroa hänen ja Heathcliffin välillä:

Every Linton on the face of the earth might melt into nothing, before I could consent to forsake Heathcliff.” [...] “If all else perished, and *he* remained, I should still continue to be; and, if all else remained, and he were annihilated, the Universe would turn to a mighty stranger. I should not seem a part of it.” [...] Nelly, I *am* Heathcliff – he’s always, always in my mind – not as a pleasure, any more than I am always a pleasure to myself – but, as my own being [...] (WH, 87-88).

Catherinen kyky toimia erillisenä Heathcliffista piirtyy siis mahdottomaksi. Muuten Catherinen minuuksia romahtaa. Voi siis ajatella, että kyse Heathcliffin ja Catherinen välillä olevasta ihmissuhteesta ei ole koskaan ollut intohimoa tai romanttista rakkautta, vaan suurimmaksi osin erillisyyden puutetta. Mahler kirjoittaa erillisyyden ja yksilöitymisen juurista varhaislapsuudesta näin: “It is not a sense of who I am but that I am; as such, this is the earliest step in the process of the unfolding of individuality.” (Mahler et. al 1975, 20). Tämä kuvastaa sitä, mitä Catherine ei ole kokenut. Catherinen identiteetin rakentuminen ja syntyminen on jäänyt vajaaksi ja kuten Mahler kirjoittaa, erillisyyden perusta on juuri pohja identiteetille: ”A third hypothesis (Mahler, 1958a and b) states that normal separation-individuation is the first crucial prerequisite for the development and maintenance of the "sense of identity." (Mahler et. al. 1975, 11) Catherinen sanoissa piiryy kuva turvattomuudesta ilman Heathcliffia, koska vastuu Heathcliffista on tarkoittanut myös syvimmillään elossapysymistä Catherinelle: “If all else perished, and *he* remained, I should still continue to be; and, if all else remained, and he were annihilated, the Universe would turn to a mighty stranger. I should not seem a part of it.” (WH, 88).

Erillisyyden puute piiryy abjektiksi, koska se on jotain joka ikään kuin uhkaa ihmisen olemassaoloa. Abjektia yllyttää myös Nelly Dean kysymällä Catherinelta, mitä hän ajattelee tilanteesta, johon Heathcliff päätyy Catherinen avioitua: ”As soon as you become Mrs Linton, he loses friend, and love, and all! Have you considered how you’ll bear the separation, and how he’ll bear to be quite deserted in the world?” (WH, 87). Tällainen puhuttelu ja tunteisiin vetoaminen kuvautuu Catherinelle kuin väkivaltana, jonka myötä pienikin erillisyys tuntuu

abjektinomaiselta pahalta. Julia Kristeva määrittelee abjektin muun muassa moraalittomana, halveksivana ja synkkänä: ”Abjection, on the other hand, is immoral, sinister, scheming, and shady: a terror that disassembles, a hatred that smiles, a passion that uses the body for barter instead of inflaming it, a debtor who sells you up, a friend who stabs you...” (Kristeva 198, 4).

Toisaalta juuri tässä Kristevan abjektin määritelmässä “velkaantuneesta, joka myy sinut, ystävään, joka puukottaa sinua selkään” (Oma käännös) läheisriippuvainen ikään kuin hakeutuu näennäisesti omasta halustaan ja omista tarpeistaan sekä tunteistaan tiettyihin ympäristöihin tiettyjen ihmisten luokse. Kyse voi olla myös vain siitä, että haitalliseksikin koetut ihmissuhteet voivat silti ikään kuin jäsentää ja tukea Catherinen rikkinäistä identiteettiä. Romaanissa on kohta, jossa Nelly Dean pohtii Catherinen huonoa makua suhteessa Heathcliffiin: ”Catherine had an awfully perverted taste to esteem him so dearly, knowing him so well – Monster!” (WH, 186). Tässä ilmenee romaanin ”intohimon ja rakkauden paradoksi”. Kyseessä ei ole Catherinen ”maku”, joka juontuisi vilpittömistä mieltymyksistä, vaan vastuu ja velvollisuus, jotka voivat näyttäytyä ulkopuolisille Catherinen ”huonona miesmakuna”: ”My great miseries in this world have been Heathcliff’s miseries, and I watched and felt each from the beginning; my great thought in living is himself.” (WH, 88).

Romaanin aikalaistekstia on huomioitavaa, että naisten avioliitto ei ole ollut puhtaasti subjektiivinen päätös, vaan useimmiten esimerkiksi taloudellisen vakauden saavutus tai kunniallinen aatteellinen perinne. Parentifikaation ja läheisriippuvuuden tutkimukseen on huomattu, että juuri naiset ovat alttiimpia läheisriippuvuudelle, koska on tutkittu, että perhesuhteiden ja ihmissuhteiden pysyvyys on ollut naisille tärkeämpää kuin miehille (Barnett & Parker 1998 151–152). Tämä voi toisaalta heijastella myös naisten eriarvoisesta asemasta, jossa avioliitto on voinut tarkoittaa turvaa ja selviytymistä yhteiskunnassa eikä vain halua idylliseen perheeseen ja pysyvään liittoon.

Kun Catherine sairastuu, alkaa Edgarin läheisriippuvuuden aktiivisin vaihe, koska silloin Edgarissa korostuu vastuuntunto sekä velvollisuus omien vilpittömien tunnekokemusten esilletuonin sijasta. Edgarin hoiva ja vastuu piirtyy pohjattomaksi, vaikka Catherinen kuvataan kohtelevan Edgaria läpi sairautensa kylmästi. Jopa Heathcliff ilmaisee romaanissa, ettei mikään muu voi pitää Edgaria Catherinen seurassa kuin velvollisuus: ”and the person,

who is compelled, of necessity, to be her companion, will only sustain his affection hereafter, by the remembrance of what she once was, by common humanity, and a sense of duty!” (WH, 158):

No mother could have nursed an only child more devotedly than Edgar tended her. Day and night, he was watching, and patiently enduring all the annoyances that irritable nerves and a shaken reason could inflict: and, though Kenneth remarked that what he saved from the grave would only recompense his care by forming the source of constant future anxiety, in fact, that his health and strength were being sacrificed to preserve a mere ruin of humanity [...] (WH, 143).

Tässä lääkäri huomauttaa Edgaria, että minkä hän säästää vaimonsa terveydessä, hän menettää omassaan eli juuri kuten läheisriippuvuuden diagnostiikassa ja tutkimuksessa osoitetaan: läheisriippuvainen suhde on tuhoisa, koska se ei ole ikään kuin elettävä ja elävä. Se on näennäisen läheisyyden ruumiillistuma: riippuvuussuhde, jossa molemmat ovat lopulta tyytymättömiä. Merkittävä semanttinen huomio tästä edellisestä sitaatista on sana ”sacrifice”, koska se sisällyttää itseensä pitkälti läheisriippuvaisen suhteen syvimmän olemuksen: uhrautumisen eli ikään kuin negatiivisen merkityksen ja velvollisuuden. Voiko uhrautuminen olla koskaan vapaasta tahdosta, jos pohjalla elää velvollisuus ja erillisyyden puute: ”I observed that Mr Edgar had a deep-rooted fear of ruffling her humour. [...] He, many time, spoke sternly to me about my pertness; and averred that the stab of a knife could not inflict a worse pang than he suffered at seeing his lady vexed.” (WH, 98).

3.2 Läheisriippuvuuden ja parentifikaation ylisukupolvisuus

Gloria Noriega Gayol kirjoittaa tutkimuksessaan “Codependence: A Transgenerational Script” (2004, 315) läheisriippuvuuden siirtymisestä sukupolvilta toisille skriptien¹¹.

Artikkelissa kuvataan, että läheisriippuvuuden ylisukupolvisen siirtymiseen liittyy vahvasti sanaton viestintä, jota juuri läheisriippuvuudessa ilmenee. Gayol mainitsee ylisukupolvisen siirtymisen mekanismeiksi esimerkiksi ”psykologiset pelit”, joissa ajatellaan, että toiminnan alla on velvollisuusrakenne. Nämä pelit rakentuvat skripteistä, jotka siirtyvät romaanin hahmoissa ylisukupolvisesti.

Yhdeksi “skriptiksi” kuvataan esimerkiksi tapaa pysyä “pelastajana” ja tämän kautta turvata se, ettei synny vastuuntunnottomuuden tunnetta (Gayol 2004, 317.) Catherinen kuvataan haluavan pelastaa Heathcliff ja toisaalta Catherinen lapsen Cathyn kuvataan haluavan pelastaa Linton-Heathcliff. Toisena mekanismina kuvataan prosessia nimeltä projektioidentifikaatio, jossa yksilö siirtää ja projisoi itselleen epämiellyttäviä tunteita toiseen aiheuttaen toisessa samoja tunteita. (Gayol 2004, 317.) Tätä taas ilmenee Edgarin ja Catherinen välillä sekä Cathyn ja Linton-Heathcliffin välillä, kun erillisyyden ongelmat luovat ylisukupolvisen tunne-elämän vastuun vääristymän. Myös parentifikaatiolla on ylisukupolvinen kehä, josta Nancy D. Chase kirjoittaa, että lapsuudessa lapsuudestaan luopunut lapsi on alttiimpi luopumaan myös vanhempana vanhemmuudesta, jolloin sykli jatkuu. (Chase 1999, 6).

Voi ajatella, että romaanin loppupuolen lasten ylisukupolvisen kokemuksen liimana on Heathcliff, koska saman lapsuudenympäristön eläneet romaanin loppupuolen lapsi henkilöahmojen vanhemmat Catherine ja Hindley ovat molemmat kuolleet jo, kuten myös heidän vanhempansa. Nelly Dean toki seuraa koko romaanin ajan tapahtumia tosin erillisempänä tunne-elämältään kuin muut hahmot. Romaanissa eksplisiittisesti sanallistetaan ylisukupolvisuutta esimerkiksi siten, että Catherinen kuoltua hänen lapsensa Cathyn syntymäpäiviä ei vietetä juhlien, koska se on samalla Catherinen kuolinpäivä:

On the anniversary of her birth we never manifested any signs of rejoicing, because it was, also, the anniversary of my late mistress's death.
[...] Therefore Catherine was thrown on her own resources for amusement. (WH, 227-228).

¹¹ [A script is] a life plan based on a decision made in childhood, reinforced by the parents, justified by subsequent events “ (Gayol 2004, 315).

Väkivallan kokemus kuvautuu myös ylisukupolvisesti, koska Heathcliff muun muassa kaltoinkohtelee lopulta Cathya: "[...] pulling her on his knee, administered, with the other, a shower of terrific slaps on both sides of the head [...]" (WH, 289).

Katsoen juuri Catherine Earnshaw'n ja Edgar Linton lapsen Cathyn sekä Isabella Lintonin ja Heathcliffin lapsen Edgar Linton-Heathcliffin oirehdintaa, ylisukupolvisuuden voidaan tulkita ilmentyvän juuri samankaltaisena oirehdintana kuin vanhemmillaan. Voidaan ajatella, että tietyt samat elementit piirtyvät lasten elämän alkuasetelmiin. Catherine Earnshaw'n lapsuuden parentifikaation alkuasetelmat ovat äidin kuolema, isän sairastuminen, isän kuolema, veljen väkivaltaisuus, epävakaas ja autoritäärisyys isän korvaajana "isäntänä" ja Heathcliffin saapuminen perheeseen.

Kun katsotaan Cathyn eli Catherinen ja Edgarin lapsen elämän alkuasetelmia, voi tavallaan ajatella, että psyykeltäänkin sairaan ja epävakaan tunne-elämän mallin omaavan Catherinen poissaolo jollain tavoin suojaa Cathya, mutta samalla aiheuttaa alkuasetelman ominaiseksi jälleen parentifikaatiolle: toisen vanhemman poissaolo ja kuolema. Toisaalta uuden parentifikaation aallon syntyminen ei jää pelkästään asetelmaan äidin poissaolevuudesta Cathyn elämässä, vaan myös isä Edgar lopulta sairastuu ja kuolee. Isän sairastumisen voi ajatella vaikuttavan Cathyyn merkittävästi. Se aiheuttaa Cathyssa pelkoa ja Nelly Deanin sanat romaanin loppupuolella kuvastavat myös Cathyn parentifikaation alkamista, kun Cathy ihmettelee, miksi Isabella-täti kuoli niin nuorena: " 'Aunt Isabella had not you and me to nurse her.' " (WH, 247). Tässä Nelly Dean sanallistaa parentifikaation implisiittisen oletuksen lapselle: Lapsen on ikään kuin kannettava huolta ja lapsen kehitystasolle liian suurta vastuuta. Cathyille kuvataan, että Isabella kuoli, koska hänellä ei ollut Cathya hoivaamassa. Myös tietty eroahdistus ja avuttomuus kasvavat Cathyssa: " 'And what shall I do when papa and you leave me, and I am by myself? I can't forget your words, Ellen, they are always in my ear. How life will be changed, how dreary the world will be, when papa and you are dead.' " (WH, 247).

Cathyn parentifikaatio laajentuu lähes adultifikaatioksi, koska Cathyn kuvataan ottaman nuorena ikään kuin isänsä kanssa tasavertainen asema kasvattajana, kun Cathy "toruu ja opettaa" isää. Isällä on myös ikään kuin "heikkous" Cathyyn, koska hän haluaa suojella Cathya ja Edgar-isä kuitenkin kantaa myös Catherinen ja hänen ihmissuhteensa läheisriippuvaista asetelmaa mukanaan, joka voi heijastua Cathyyn kasvatuksessa. Edgar

ikään kuin suo Cathyn asettua tasavertaiseksi: "he's *my* uncle, remember, and I'll scold papa for quarrelling with him." (WH, 237). Tässä isä on salannut Cathylta sen, että Heathcliff on Cathyn setä.

Adultifikaatiossa lapsi ja vanhempi asettuvat ikään kuin tasavertaisiksi toistensa kanssa, kun parentifikaatiossa taas lapsi ottaa ikään kuin vanhempaansakin suhteutettuna vanhemman aseman ja voi toimia juuri esimerkiksi sisarustensa hoivaajana. Benjamin D. Garber kirjoittaa, että adultifikaatiossa vanhemmuus ikään kuin vierantuu (Engl. *Parental alienation*) ja adultifikaatiossa lapsi voi aluksi ottaa oman uuden "vastuun" asemansa uteliaana ja innokkaana, vaikka tämä on hänen kehitykselleen haitallista. Garber kirjoittaa myös, että adultifikoitunut lapsi on usein ainoa lapsi tai esikoinen, kuten Cathy on. Tämä on toisaalta myös ero hänen äitiinsä katsottuna, koska Catherine taas ei ollut ainoa lapsi ja hänen lapsuuttaan analysoiden voi huomata, että Catherine hoivaa ja kantaa vastuuta Heathcliffista, mutta ei asetu isänsä tasolle tasavertaiseksi, kuten adultifikaatiossa käy (Garber 2011, 325–326):

Adultification is a form of role corruption characterized by a parent's enlistment of a child in a peer- or partner-like role. As distinct from (but not mutually incompatible with) parentification, adultified child becomes the parent's friend, confidante, and ally. (Garber 2011, 325–326).

Adultifikaation ja läheisriippuvuuden voi nähdä ilmentyvän myös siinä, kun Edgar sairastuu ja pohtii lapsensa Cathyn elämän jatkumista ilman häntä. Edgar ahdistuu siitä, että Cathy tulee jäämään ilman häntä. Kuitenkin pelkääkö Edgar kuitenkin sitä, että hän irtautuu ja joutuu luopumaan Cathysta: "I'd not care one moment for Linton being Heathcliff's son; nor for his taking her from me, if he could console her for my loss." (WH, 274). Tässä voi tulkita myös Gayolin kuvaamaa projektioidentifikaatiota, jossa Edgar voi omalla pelollaan ja avuttomuudellaan synnyttää Cathyssa näitä pelon ja avuttomuuden tunteita.

Catherine Earnshaw'n parentifikaation ikään kuin ruumiillistumaksi ja kohteeksi ilmentyy romaanin alussa Heathcliff. Tämän saman parentifikaation "objektikohteen" sekä myöhemmän läheisriippuvuuden ylihuolehtivuuden ja erillisyyden puuttumisen ilmentäjän voi huomata ilmentyvät Cathylle hänen serkustaan nuoresta Linton-Heathcliffista, etunimeltään myös Edgarista. Cathyn kuvataan hoivaavan ja olevan utelias Edgarin voinnista jo heidän ensitapaamisessaan. Gayolin kuvaaman ylisukupolvisen "pelastaja" skriptin voi tulkita syntyvän tässä asetelmassa Cathyn ja Linton-Heathcliffin välillä. Parentifikaatio ja

”pelastaja” skripti lähtevät syntymään Linton-Heathcliffin kanssa, kuten Catherinen parentifikaatio Heathcliffin kanssa. Cathyn hoivaa kuvatessa käytetään esimerkiksi sanavalintoja ”offering him tea in her saucer, like a baby”, joka asettaa Cathylle jo äidillisen asetelman, vaikka Linton-Heathcliff on Cathyn kanssa lähes saman ikäinen lapsi:

At first she sat silent; but that could not last; she had resolved to make a pet of her little cousin, as she would have him to be; and she commenced stroking his curls, and kissing his cheek, and offering him tea in her saucer, like a baby. This pleased him, for he was not much better; he dried his eyes, and lightened into faint smile.” (WH, 216).

Romaanissa Linton-Heathcliff muuttaa asumaan isänsä Heathcliffin luokse Humisevaan harjuun, kun taas Cathy asuu Rastaslaaksossa Nelly Deanin ja isänsä Edgarin kanssa. Cathy kuitenkin alkaa uteliaisuuttaan ja mieltymystään vierailemaan useasti Edgarin luona, mutta pian romaanin edetessä vierailuista Humisevassa harjussa kehittyä Cathylle velvollisuus ja vastuu ja hän kuvaa niitä myös henkisesti raskaina ikään kuin suorituksina: ”It was not to amuse myself that I went; I was often wretched all the time.” (WH, 263). *It had* appeared wrong to take the journey once; now it seemed wrong to refrain.” (WH, 269). Gayolin tutkimuksessakin kuvataan läheisriippuvaista yksilöä näin: “she is overly responsible and works hard while doing many things for many people; she is someone who always tries to be helpful and to organize and control the lives of people around her” (Gayol 2004, 314).

Kuitenkin Cathy sanallistaa käynnit mieltymyksestään Linton-Heathcliffiin, vaikka todellisuus piilee läheisriippuvuuden aktivoitumisessa parentifikaatiosta Linton-Heathcliffiin. Linton-Heathcliffin erillisyyden on myös rikkoutunut ja äidin menettäminen sekä kasvaminen väkivaltaisen isän kanssa luo Edgarille ikään kuin narsistisen roolin ja ”oikeuden” vaatia ikäisensä äidillistä vastuuta ja huolenpitoa:

but I *have* been vexed, because you wouldn't come – And papa swore it was owing to me; he called me a pitiful, shuffling, worthless thing; and said you despised me [...] Do! say you will! [...] you'd always be ready to help me, wouldn't you?” (WH, 254).

Linton-Heathcliff ajautuu Cathyn kanssa keskelle riitaa, jossa Cathy tönäisee nuorta Edgaria ja Edgar käyttää tämän hyväkseen luoden Cathylle syyllisyyden ja vastuuntunnon Edgarin huonovointisuudesta. Tässä ilmentyy Gayolin (2004, 317) erittelemä läheisriippuvuuden ylisukupolvisuuden muoto ”projective identification”, koska Edgar juuri projisoi omat

kielteiset tunteensa Cathyyn ja syyllistää täten Cathya: syntyy ikään kuin kehä, jossa Edgar luo Cathylle syyllisyyden, josta Cathy ei ole vastuussa:

Don't let me go home, thinking I've done you harm! answer, speak to me.' [...] 'I can't speak to you, [...] 'you've hurt me so, that I shall lie awake all night, choking with this cough! [...] *you*'ll be comfortably asleep, while I'm in agony – and nobody near me! I wonder how you would like to pass those fearful nights!' [...] 'You must come, to cure me,' [...] 'You ought to come because you have hurt me – You know you have, extremely! I was not ill, when you entered, as I am at present – was I?'" (WH, 256, 259).

Tässä Nelly Dean toimii ikään kuin erillisyyden peilaamisena ja manipuloivan asetelman rikkomisella: "Since you are in the habit of passing dreadful nights, 'I said, 'it won't be Miss who spoils your ease; you'd be the same, had she never come [...] " (WH, 256). Tässä Nelly Dean rikkoo ikään kuin Cathyn vastuun vertaisestaan. Nelly Deanilla on muinakin romaanin kohtina tapana kuvata erillisyyttä, kuten kohdassa, jossa hän mainitsee Cathylle, ettei kukaan voi kuolla rakkauteen ventovierasta kohtaan. Tässä piirtyy juuri se, miten näennäistä läheisriippuvainen suhde on.

Cathyn sanavalinnoissa piirtyy vastuu ja velvollisuus Linton-Heathcliffista. Tämä on tyypillistä läheisriippuvaisissa suhteissa sekä parentifikaatiossa. Cathyn repliikeissä toistuu esimerkiksi sanat "must", joka semanttisestikin on ikään kuin välttämätöntä toimimista: "I felt he spoke the truth; and I felt I must forgive him; and though he should quarrel the next moment, I must forgive him again." (WH, 270). Toisaalta ajan yhteiskunnallisia normeja katsoen Cathyn erillisyyttä heikennetään myös vierittämällä Linton-Heathcliffin erillistymistä ja henkistä kasvamista avioliiton nimissä Cathyn tehtäväksi. Ikään kuin naisen tehtävä on opettaa miehestään moraalinen: " 'He's very delicate, sir,' I replied; [...] and if Miss Catherine had the misfortune to marry him, he would not be beyond her control, unless she were extremely and foolishly indulgent." (WH, 273–274). Rakkaus ja vanhemman kaltainen toiminta sekoittuvat ja ikään kuin arvonmitaksi piirtyy varhaiskypsyys:

And besides, I'm almost seventeen. I'm a woman – and I'm certain Linton would recover quickly if he had me to look after him – I'm older than he is, you know, and wiser, less childish, am I not? And he'll soon do as I direct him with some slight coaxing [...] (WH, 259).

Linton-Heathcliff piirtyy Heathcliffin tapaan manipuloivana ja haitallisena osapuolena siinä dyadissa, joka syntyy läheisriippuvuudessa. Toinen ikään kuin kokee ansaitsevansa ja tarvitsevansa toista kaikessa ja toinen kokee vastuuta auttaa toista kaikessa. Kummankin yksilön erillisyyden on vääristynyt, kuten Catherinella Heathcliffin suhteen. Tutkielman otsikossa esiintyvä sitaatti ”Dear Catherine, my life is in your hands” kiteyttää sen, mitä läheisriippuvuus on. Tässä Linton-Heathcliff vierittää oman olemassaolonsa vastuun Catherinelle, jolloin syntyy jälleen abjektin kaltainen tunne vastuusta. Ylisukupolvisuus tunne-elämän erillisyyden ongelmissa on siirtynyt lähes identtisesti ja toisaalta tiedostamatta sekä tahtomatta nuoremmalle sukupolvelle:

But leave me and I shall be killed! *Dear Catherine, my life is in your hands; and you have said you loved me [...] You’ll not go, then? kind, sweet, good Catherine!*” (WH, 285) *Won’t you have me, and save me [...] you mustn’t go, and leave me, after all.* (WH, 29).

Huomioitavaa on, että ylisukupolvisuus konkreettisesti ilmenee toistuvan nimiparin kanssa (Catherine ja Edgar). Toinen toistuma on, kun nuori Cathy kasvaa perheessä ilman äitiä, kuten myös hänen äitinsä Catherine nuorena. Läheisriippuvuuden on tutkittu ylisukupolvistuvan esimerkiksi ylisukupolvisten salaisuuksien nimissä, joiksi voisi tulkita Catherinen lapsuudenperheessä kuolleen lapsen, jonka perusteella Heathcliff on nimetty ja ehkä myös otettu perheeseen: ”These family secrets are commonly transmitted nonverbally by means of ulterior transactions-tone of voice, gestures, attitudes, and facial expressions-although sometimes they are transmitted with words or silences intended to approve or disapprove of specific behaviors.” (Gayol 2004, 316).

Nelly Dean huomauttaa Cathya, että hänellä on kyky ”tappaa” isänsä, jos hän rasittaa isäänsä liikaa. Tässä lapsen tunteita mitätöidään ja synnytetään syyllisyyttä, mutta myös todentuntuista vastuuta, että nuori pystyisi todella pitämään isänsä hengissä tai halutessaan tappamaan hänet olemalla ikään kuin olemassa, oma itsensä. Tässäkin syntyy abjekti: oma identiteetti ja tunnekokemukset kuvautuvat pahoina, kykynä sairastuttaa. Olemalla ”minä”, läheinen kiintymyksen ja turvan objekti kuolee:

All you need do, is to wait well on your father, and cheer him by letting him see you cheerful; and avoid giving him anxiety on any subject – mind that, Cathy! I’ll not disguise, but you might ill him, if you were wild and reckless, and

cherished a foolish, fanciful affection for the son of a person who would be glad to have him in his grave [...] (WH, 247).

Cathyn erillisyydessä on aukko suhteessa isään ja isän erillisyydessä ja kiintymyksessä vääristymä suhteessa Cathyyn. Romaanin lopussa Cathy alkaa kuitenkin lähenemään jo täysi-ikäisyyttä ja hänen erillisyyden tasonsa isäänsä on tämä: ”I care for nothing in comparison with papa. And I’ll never – never – oh, never, while I have my senses, do an act, or say a word to vex him. (WH, 248) I love him better than myself” (WH, 248). Cathy valitsee mieluummin isänsä kiintymyksen ja miellyttämisen kuin oman identiteettinsä, tunteidensa ja tarpeidensa kehittymisen. Voi ajatella, että Cathy ajattelee toisaalta myös, ettei isä pärjää ilman häntä. Schorrin ja Goldnerin tutkimuksessa parentifikaation emotionaalista kokemuksista nousee Cathylle hyvin samankaltainen esimerkki:” [...] you have to be very careful about how you express your excitement and enthusiasm since they could make my mother sad or hurt” (Dana); “‘I’ was an obscene word. Taking care of myself sounded selfish” (Sara). (Schorr & Goldner 2023, 3037).

Adultifikaation ilmentyminen ja tunne-elämän vääristymien ylisukupolvisuus ilmenee lopulta juuri siinä, että Edgar kuvaa kiintymyksen lapseensa olevan peräisin vain äidistä (Catherinesta): ”his attachment sprang from its relation to her, far more than from its being his own.” (WH, 198) Cathy representoi isälle osaksi kiintymyksen Catherineen, joka toisaalta ilmenee eksplisiittisesti myös nimessä. Tätä dyadia voi myös vahvistaa se, että Edgar jää lapsen kanssa heti yksin, kun Catherine kuolee synnytyksessä. Ei synny hetkeä kahden Catherinen kanssa.¹²

¹² Edgar ei ehdi elämään hetkeäkään sekä vaimonsa Catherinen kanssa, että lapsensa Cathyn kanssa yhdessä, jolloin näiden roolit vääristyvät ja samanaikainen vaimon menetys ja lapsen syntymä altistaa Edгарin sille, että hän hakee vertaistaan Cathysta ja heijastelee tunteitaan Catherinesta Cathyyn.

4 Lopuksi

Emily Brontën romaani *Wuthering Heights* on kuvaus ylisukupolvisesta tunne-elämän rikkinäisyydestä, joka rakentuu Catherine Earnshaw'n kasvaessa epävakaassa lapsuudenkodissa Humisevassa harjussa yhdessä sairaan isänsä ja katkeroituneen veljensä kanssa. Lapsuuden kuvauksia reunustavat väkivaltaisuus ja emotionaalinen poissaolevuus. Catherine Earnshaw'lle voi ajatella muodostuvan parentifikaation ikään kuin seurauksena siitä, että erillisyyks ei kehity kehitykselle edullisesti ja koska isä on väkivaltainen, sairastunut sekä poissaoleva, Catherine ei päädy todistamaan vääristynyttä vastuuta ja epäerillisyyttään isäänsä, vaan vertaiseensa, perheeseen saapuvaan orpolapseen Heathcliffiin. Tutkielmani perusteella Heathcliff luo ikään kuin alustan Catherinelle ylenpalttisesti huolehtia ja kantaa epäerillisesti vastuuta. Catherinelle patoutuu vastavuoroisen epäerillisen vastuun sekä huolehtimisen vaatimus aikuisuuden ihmissuhteessa Edgar Lintoniin.

Romaanin kehittyessä Catherine Earnshaw'n voi tulkita siis sairastuttavan Edгарin läheisriippuvuuteen, kun Catherine projisoi projektioidentifikaatiossa negatiiviset tunteensa sekä epäerilliset tarpeensa Edgariin. Tämä synnyttää Edгарin kiintymyksessä vääristyneen velvollisuuden- ja vastuuntunnon Catherinesta. Läheisriippuvuutta on tutkittu alun perin alkoholismien läheisyydessä eläneillä, mutta tutkimuksen laajentuessa on huomattu, että mikä tahansa rajoittunut epäterve ympäristö esimerkiksi uskonnon, päihteiden tai sairauksien valossa on voinut aiheuttaa läheisriippuvaista käyttäytymistä, jossa vastuu ja lojaalius ovat saaneet epäterveen epäerillisen muodon. Tutkielmani piirtää kausaliteetin parentifikaation ja läheisriippuvuuden välille sekä ylisukupolvisuuden romaanissa esiintyvien sukupolvien välille. Analyysini perusteella voi huomata, että läheisriippuvuudelle syntyy henkilöahmojen välillä ikään kuin toistuva transgeneraationaalinen ”uppoavan laivan” trooppi, jossa sukupolvelta toiselle siirtyy dyadien välillä altistajan sekä altistetun roolit¹³. Tulkitseen, että tällainen altistaja toimii toistuvana ankkurin elementtinä läheisriippuvuudessa eli romaanissa Catherine sekä Linton-Heathcliff ja laiva tänä altistetun elementtinä eli romaanissa Edgar Linton sekä Cathy Linton. Altistaja on siis ikään kuin ankkuri, joka vetää mukanaan laivaa eli altistettua. Tässä troopissa roolit vaihtelevat, koska se kuka kantaa altistetun roolia ensimmäisessä ihmissuhteessa, on vastaavasti toisessa altistajan roolissa.

¹³ Ks. Wrightin ja Wrightin näkemys endogeenisestä sekä eksogeenisestä läheisriippuvuudesta (Wright ja Wright näkemys ks. Gayol 2004, 313).

Lopulta romaanista vakiintunut tulkinta kuvauksena intohimoisesta aidosta rakkaudesta näyttäytyy näennäisenä ja pintapuolisena, koska taustalla on analysoitavissa useita erillisyyttä sekä identiteetin ja omien tarpeiden omaksumista haavoittavia tekijöitä, kuten läheisten sairastuminen ja henkinen sekä fyysinen väkivalta. Tutkielmani pohjalta voisi jopa kysyä, minkälaista romanssia romantiikan ajan kirjallisuus luo ja minkälaisena rakkaudellinen kiintymys on tunnistettu romantiikan aikakaudella. Onko tuhoisin ja eniten velvollisuuden tuntoon nojautunut kiintymys koettu moraalisesti hyveellisimmäksi? Sivuttaako länsimainen kulttuurihistoria sekä kristinuskon moraalioppi ”myötä- ja vastoinkäymisissä” kokonaan ihmisen psykologisen tarpeen saada tuntea ja tunnistaa aidosti omia tunteitaan sekä tarpeitaan?

Tulkintani romaanin viestimästä abjektista vastuuntunottomuuden pelon kautta saa myös historiallista evidenssiä tutkielmassani sivuuttaman Immanuel Kantin velvollisuuseettisen moraaliteorian kautta. Romaani on merkittävä romantiikan ajan klassikko ja sen tunnemaailma heijastelee vahvasti aikaansa niin yhteiskunnallisten aatteiden, lakien ja normien sekä kristinuskon ja filosofian murrosten kautta. Vaikka painotan tutkielmassani velvollisuuseettisen moraaliteorian merkitystä romaanin aikalaisilmapiirissä sekä perustellessani näkemystä parentifikaation rakentumisesta sekä läheisriippuvaisesta ihmissuhteesta romaanin ilmentävän 1700-luvun ja 1800-luvun romantiikan ajan kontekstissa, on kuitenkin huomioitava, että filosofian ohella kristinuskko on vielä vaikuttanut moraaliin, aatteisiin, oppeihin, lakeihin ja yhteiskuntaan vähintään yhtä vahvasti, vaikka mahdollisesti enemmän tietoisesti kuin ennen alttiimpana myös kritiikille.

On kuitenkin muistettava, että romantiikan ajalla juuri ajatus yksilökeskeisyydestä nousi, joten voisi tulkita, että läheisriippuvuus ja parentifikaatio ilmentävät romaanissa myös tätä ajallista murrosta ja ristiriitaa yksilöllisyyden sekä kollektiivisuuden välillä. Romaanissa on siis tulkittavissa nykyajan termein parentifikaation sekä läheisriippuvuuden syyt sekä seuraukset niin yksilöissä, ihmissuhteissa kuin myös ylisukupolisesti eri sukupolvien väleillä. Kuitenkin romaani kuvastaa syvemmin näiden psykologisten ilmiöiden ohella ristiriitaa välittömien tunteiden ja yleisen moraalijattelun velvollisuuksien välillä. Kumman yksilö valitsee: välittömän tunteen vai yleisen moraalilain? Tämän argumentin valossa tutkielmani haastaa romaanin tulkinnan tarinana intohimosta ja rakkaudesta, koska läheisriippuvainen rakkaus rakentuu velvollisuudentunnolle.

Romaani ilmentää kristinuskon ja 1700-luvulla alkaneiden filosofian moraaliteorioiden rinnasteisuutta sekä sitä, miten ajan moraalit on ristiriidassa yksilön omiin tunteisiin ja tarpeisiin. Miten tietoisuus ja tunteisiin ristiriidassa olevat velvollisuudet ovat taistelleet yksilön psyykeessä. Tämä ilmenee parentifikaatiossa sekä läheisriippuvuudessa romaanin haitalliset kasvuympäristöt, ihmissuhteet ja kokemukset huomioiden. Romaanin hahmot ilmentävät sekä psykologisesti että aatteellisesti erillisyyden puutetta sekä vastuun vääristynyttä perintöä.

Romaanissa toistuu myös samat nimet ja samat psykologiset troopit sekä tunne-elämän haasteet eri kohdissa ikään kuin semanttisesti tarkoituksella korostaen tunne-elämän säröjen ylisukupolvisuutta. Romaanissa syvenee käsitys siitä, miten näennäinen kiintymys ja rakkaus kätkevät alleen haitallisia toimintatapoja kasvatuksessa sekä välittämisessä, jotka voivatkin paljastua lopulta vääristyneeksi vastuuksi ja vääristyneeksi odotukseksi muiden velvollisuuksista itseä kohden. Romaani ilmentää psykologisesti tarkasti, mutta myös implisiittisesti sitä, miten erillisyyden puutteen ja vääristyneen vastuuntunnon voi tulkita niin moraalisesti ansiokkaana rakkautena, vaikka kyseessä olisikin syvä tunne-elämän trauma, joka estää henkilöihahmoja luomasta yhtään aitoa erillistä ihmissuhdetta. Tämä nostaakin tutkielmassani havaintoja siitä, millaista rakkautta on arvostettu ja millaisia piirteitä on pidetty aikanaan seurauksista huolimatta hyveellisinä. Kuten analyysini Edgar Lintonista kuvaa, mitä enemmän Edgar huolehtii Catherinesta, sitä huonommaksi hänen oma terveytensä ajautuu.

Kyse on lopulta täyttymättömistä tarpeista, jotka henkilöihahmot projisoivat toisiinsa joko vaatimalla liikoja tai antamalla liikoja. Brontë siis kuvaa, miten riippuvuus ja trauma kietoutuvat näennäisesti toimivien ja omistautuvien suhteiden alle ja miten ajan velvollisuudentunnon moraalinen ihanne luo ristiriidan psykologisesti haitallisen velvollisuudentunnon kanssa. Romaani kuvaa myös erillisyyden ongelmien, haitallisten tunneilmapiirien ja kasvuympäristöjen seurauksia ylisukupolvisesti. Tutkielmani lopputulos kyseenalaistaakin sen, mitä voi pitää perinteisessä rakkauden troopissa, jos vastuu ja velvollisuus ohjaavat valintaa yli vilpittömien tunteiden ja tarpeiden.

Lähteet

Primäärilähteet

Brontë, Emily 2012 (1847). *Wuthering Heights*. (Intro. by L. Sage) Penguin English Library. UK.

Sekundaarilähteet

Barnett, Bryanne & Gordon Parker 1998. "The Parentified Child: Early Competence or Childhood Deprivation?" *Child Psychology and Psychiatry Review* 3, no. 4: 146–55.

<https://doi.org/10.1017/S1360641798001695>.

Chase, Nancy D 1999. *Burdened Children: Theory, Research and Treatment of Parentification*. 1st ed. Edited by Nancy D. Chase. SAGE.

<https://doi.org/10.4135/9781452220604>.

Earley, Louise & Delia Cushway 2002. "The Parentified Child." *Clinical Child Psychology and Psychiatry* (Thousand Oaks, CA) 7, no. 2: 163–78.

<https://doi.org/10.1177/1359104502007002005>.

Garber, Benjamin D. 2011. "Parental alienation and the dynamics of the enmeshed parent-child dyad: Adultification, parentification, and infantilization"

Family Court Review (Malden, USA) 49, no. 2: 322–35.

<https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2011.01374.x>

Gayol, Gloria Noriega 2004. "Codependence: A Transgenerational Script." *Transactional Analysis Journal* (Los Angeles, CA) 34, no. 4: 312–22.

<https://doi.org/10.1177/036215370403400404>.

Goodlett, Debra 1996. "Love and Addiction in 'Wuthering Heights.'" *The Midwest Quarterly (Pittsburg)* (Pittsburg) 37, no. 3: 316.

Hosiaisuus, Yrjö 2003. *Kirjallisuuden sanakirja*. Helsinki: WSOY.

Joudrey, Timothy J. 2015. Well, we must be for ourselves in the long run: Selfishness and Sociality in *Wuthering Heights*. *Nineteenth-Century Literature*, 70(2), 165–193.

<https://doi.org/10.1525/ncl.2015.70.2.165>

Kristeva, Julia 1982. *Powers of horror: An essay on abjection* (L. S. Roudiez, Trans.). New York, NY: Columbia University Press. (Original work published 1980 as *Pouvoirs de l'horreur*)

- Mahler, Margaret S, Fred Pine, and Anni Bergman 1975. *The Psychological Birth of the Human Infant: Symbiosis and Individuation*. 1st ed. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780429482915>.
- Morgan Jr, James. P. 1991. What is codependency? *Journal of Clinical Psychology*, 47(5), 720–729. [https://doi.org/10.1002/1097-4679\(199109\)47:5<720::AID-JCLP2270470515>3.0.CO;2-5](https://doi.org/10.1002/1097-4679(199109)47:5<720::AID-JCLP2270470515>3.0.CO;2-5)
- Myburgh, J. Albert. “Cathy’s Mourning in Emily Brontë’s *Wuthering Heights*.” *Literator (Potchefstroom)* 38, no. 1 (2017): 1–9. <https://doi.org/10.4102/lit.v38i1.1359>.
- Schorr, Shirley & Goldner, Limor 2023. “Like stepping on glass”: A theoretical model to understand the emotional experience of childhood parentification. *Family Relations*, 72(5), 3029–3048. <https://doi.org/10.1111/fare.12833>
- Tieteen termipankki 2026a: Goottilainen romaani. (Tarkka osoite: https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:goottilainen_romaani.) (Luettu 2.3.2026)
- Tieteen termipankki 2026b: Sentimentaalinen romaani. (Tarkka osoite: https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kirjallisuudentutkimus:sentimentaalinen_romaani) (Luettu 5.3.2026)
- Tieteen termipankki 2026c: Velvollisuusetiikka. (Tarkka osoite: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:velvollisuusetiikka>.) (Luettu 2.3.2026)
- THL 2026: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/eri-ryhmat-ja-vakivalta/lapsiin-kohdistuva-vakivalta> (Luettu 3.3.2026)
- Unicef 2026: <https://www.unicef.fi/tyomme/lapsen-oikeudet/lapsen-oikeuksien-sopimus/lapsen-oikeuksien-sopimus-tiivistettyna/> (Luettu 3.3.2026)
- Suomen YK-liitto 2026: <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/lasten-oikeudet> (Luettu 3.3.2026)
- Välimäki, Susanna & Sevón, Aura 2024. ”Psykoanalyttinen kirjallisuudentutkimus”. (Toim.) Hanna Meretoja, Aino Mäkikalli, et. al. *Lähestymistapoja kirjallisuuteen*. Helsinki: SKS.